

MIECZYŚLAW CZEKAŁSKI, EWA CZAJKA

DENDROFLORA I PROJEKT REWALORYZACJI PARKU W NIEMIECZKOWIE (WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE)

*Z Katedry Roślin Ozdobnych
Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu*

ABSTRACT. The landscape park in Niemieczkowo was established at the turn of 18th to the 19th century. At present there are 25 species of trees, 15 species of shrubs and 3 species of climbers.

Key words: landscape park, trees and shrubs, Wielkopolska, Poland

Wstęp

W 1975 roku byłe Ministerstwo Kultury i Sztuki w porozumieniu z byłym Ministerstwem Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego podjęło inicjatywę powszechnej ewidencji zabytkowych parków, ogrodów i alei, opracowując zasady jej działania (Majdecki 1993). Spisem tym został objęty również park w Niemieczkowie. „Spis parków i ogrodów zabytkowych w Polsce” (Kamińska 1992) podaje na 30 czerwca 1991 roku wykaz 8733 obiektów, których łączna powierzchnia wynosiła około 51 tysięcy hektarów, co stanowiło około 0,17% powierzchni kraju. W samej Wielkopolsce po II wojnie światowej istniało około 1000 parków wiejskich (Czekalski 1988). Obecnie jest ich niemal o 200 mniej, a te, które pozostały, w większości są zaniedbane lub sukcesywnie niszczone. Wiele parków zabytkowych to miejsca z bogatymi kolekcjami drzew i krzewów ozdobnych, często obcego pochodzenia, osiągającymi znaczne wymiary lub unikatowe w skali kraju (Czekalski 1988). Liczne parki wiejskie prezentują stosunkowo ubogi skład roślin drzewiastych, służą jednak społeczeństwu jako miejsce wypoczynku i rekreacji oraz podnoszą estetykę i higienę wsi. Do takich obiektów należy park w Niemieczkowie. Jest on położony na Wysoczyźnie Poznańskiej, wchodzącej w skład Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej. Wieś Niemieczkowo leży w gminie Oborniki, w powiecie obornickim. Od Obornik jest oddalona o 7,5 kilometra, a od Szamotuł o 10 km.

W 1361 roku pojawiła się pierwsza wzmianka dotycząca właściciela wsi Niemieczkowo. Do czasów współczesnych właściciele wsi oraz dworu często się zmieniali. Od

1970 roku właścicielką dworu i parku jest Józefa Kukawska. Obecne założenie parkowe pochodzi z przełomu XVIII i XIX wieku.

Celem pracy było określenie gatunków drzew i krzewów rosnących w parku w Niemieczkowie, charakterystyka niektórych ich właściwości biologicznych, opis obecnego stanu obiektu i przedstawienie najważniejszych wskazówek odnośnie do jego rewaloryzacji.

Opracowanie jest kontynuacją prac o parkach wiejskich Wielkopolski (dworskich, pałacowych itp.), prowadzonych przez Czekałskiego od 1970 roku (Czekałski 2002).

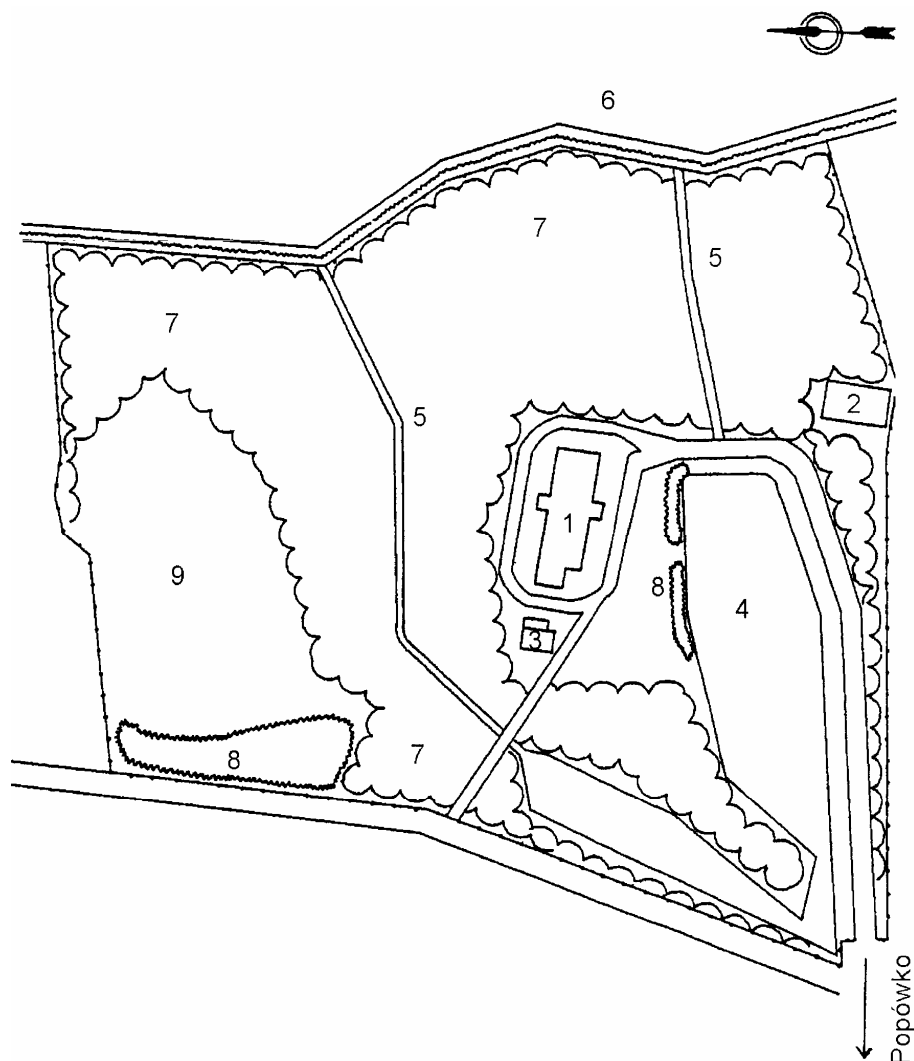
Metoda

Na podstawie danych zaczerpniętych z literatury i dostępnych materiałów źródłowych przedstawiono bardzo krótki zarys historii wsi, parku i dworu w Niemieczkowie (Gąsiorowski 1995, Michałowski i in. 1993, Staszek i Łuczak 1986). Opisu ukształtowania parku dokonano na podstawie obserwacji własnych. Opisano ogólny stan parku i jego dendroflorę. Oznaczono wszystkie taksony drzew i krzewów oraz określono ich liczbę. Obwód pni mierzono na wysokości 1,3 m od powierzchni gleby – u okazów o obwodzie pnia powyżej 15 cm. Nazwy drzew i krzewów przyjęto za Senetą i Dolatowskim (2002). Wykonano dokumentację zielnikową i fotograficzną, z uwagami o zabiegach pielęgnacyjnych, jakie należy wykonać w celu rewaloryzacji kompozycji parku. Powstała w ten sposób dokumentacja została przekazana właścicielce parku, z zaleceniem wykorzystania w odnowieniu parku, w którym uczestniczą także autorzy tego artykułu.

Wyniki

Krótki opis dworu i parku. Dwór, położony w centralnej części parku, jest budynkiem glinianym, na fundamencie z kamienia łupanego, podpiwniczonym, jego dach jest pokryty dachówką (fot. 1). W odległości kilku metrów od dworu, od strony zachodniej, znajduje się garaż. W południowej części parku, skryta za zasłoną drzew – głównie olsz – znajduje się oficyna, pochodząca z tego samego okresu co dwór, jednak w znacznie gorszym stanie technicznym.

Park powstał najprawdopodobniej na przełomie XVIII i XIX wieku i ma charakter krajobrazowy. W 1987 roku, jako założenie zabytkowe, został objęty powszechną ewidencją parków. Ma kształt zbliżony do nieregularnego trapezu (ryc. 1) i jest usytuowany na terenie lekko pofalowanym. Powierzchnia parku wynosi 3,5 ha, z czego 0,4 ha to staw (fot. 2). Po wschodniej stronie park od gruntów użytkowanych rolniczo oddziela rzeka Samica. Park jest ogrodzony metalową siatką, z wyjątkiem jego granicy na wspomnianej rzece. W kierunku południowo-zachodnim od dworu teren się lekko obniża, aż do stawu, natomiast w kierunku wschodnim, na całej długości, obniżenie terenu jest dość znaczne, aż do rzeki. Droga wjazdowa odchodzi od frontu dworu w kierunku południowym, a następnie skręca w kierunku zachodnim, otaczając staw, i prowadzi do szosy na Popówko, a stąd do drogi Oborniki-Szamotuły. Istniejący w parku staw nie zawsze

Ryc. 1. Plan parku w Niemieczkowie: 1 – dwór, 2 – oficyna, 3 – garaż, 4 – staw, 5 – strumyk, 6 – rzeka Samica, 7 – drzewa, 8 – krzewy, 9 – łąka

Fig. 1. A plan of the park in Niemieczkowo: 1 – manor-house, 2 – outbuilding, 3 – garage, 4 – pond, 5 – streamlet, 6 – river Samica, 7 – trees, 8 – shrubs, 9 – meadow

wyglądał tak jak obecnie. Na mapie katastralnej z 1865 roku są wyraźnie widoczne dwa zbiorniki, które z czasem połączyły się wąskim przesmykiem w jeden. Nieliczne ścieżki, które niegdyś wytyczono w parku, w połowie się zatarły.

Obecnie w parku rośnie 25 gatunków drzew, 15 gatunków krzewów i trzy gatunki pnączy. Pod względem liczebności wśród drzew przeważa olsza czarna (*Alnus glutinosa* (L.) Gaerth.). Rośnie ona najczęściej w miejscu najniższym położonym – wzdłuż rzeki Samicy, rzadziej w innych miejscach parku. Drugim licznym gatunkiem jest jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior* L.), trzecim robinia biała (*Robinia pseudoacacia* L.),

a następnie topola biała (*Populus alba* L.), wiąz szypułkowy (*Ulmus laevis* Pall.), kasztanowiec zwyczajny (*Aesculus hippocastanum* L.), świerk pospolity (*Picea abies* L.) H. Karst., bez czarny (*Sambucus nigra* L.), grab pospolity (*Carpinus betulus* L.) i leszczyna pospolita (*Corylus avellana* L.). W ostatnich latach zmniejszyła się liczba świerka pospolitego, który nosił widoczne objawy chorób już piętnaście lat temu; cztery okazy świerka zostały wycięte. Leszczyny, które wówczas również chorowały, zachowały się i prawdopodobnie jeszcze przez następnych kilkanaście lat będą elementem parkowej flory. Ze względu na bezpieczeństwo domów mieszkalnych sąsiadujących z parkiem od strony zachodniej, usunięto cztery zdrowe i piękne okazy topoli białej.

Zdrowotność drzew parkowych ocenia się jako dobrą. Na szczególną uwagę zasługuje imponujący okaz topoli białej, który w 1986 roku był proponowany do wpisania na listę pomników przyrody. Dziś drzewo to o obwodzie 376 cm jest pomnikiem. Na wysokości 2 m pień tej topoli rozwidła się na dwa potężne pnie. Drzewo jest na ogół zdrowe, chociaż widać na nim kilka zrakowaceń. Okaz ten rośnie w narożniku północno-wschodnim, w odległości kilku metrów od rzeki Samicy. Sukcesywnie rozrastają się różne gatunki krzewów oraz samosiewy drzew, zwłaszcza olszy czarnej, i odrosty korzeniowe topoli.

Wykaz gatunków i odmian drzew i krzewów rosnących w parku niemiechzkowskim w 2002 roku

Gymnospermae – Nagozalążkowe

Picea abies (L.) H. Karst. – świerk pospolity – 29 okazów, najgrubszy o obw. 235 cm, rośnie w południowo-zachodniej części parku; jeden okaz o obw. 55 cm, z bliźnią popiorunową – w południowej części.

Pseudotsuga menziesii (Mirb.) Franco – dagleżja zielona – dwa okazy o obw. 21 i 24 cm rosną w pobliżu dworu.

Angiospermae – Okrytozalążkowe

Acer platanoides L. – klon pospolity – sześć okazów, najgrubszy o obw. 210 cm, rośnie w północnej części; wszystkie zdrowe.

Aesculus hippocastanum L. – kasztanowiec pospolity – 31 okazów, najgrubszy o obw. 285 cm; okaz o obw. 210 cm ma dwie odnogi wyrastające z nasady pnia; okaz o obw. 190 cm rośnie pochyło, jego odziomek jest spiralnie skręcony; okaz o obw. 150 cm ma pień ogryziony w dolnej części przez bobry; okaz utworzony z trzech zrosniętych pni o obw. 112 cm, 114 cm i 50 cm przypomina formę harfową; okaz o obw. 210 cm (w północnej części parku) ma dziuplę w pniu. Większość drzew jest zaatakowana przez szrotówka kasztanowcowiaczka (*Cameraria ohridella* Desch. et Dim.) oraz grzyb *Guignardia aesculi* (Peck) Stew., powodujące uszkodzenia liści kasztanowca i przedwczesne ich opadanie.

Alnus glutinosa (L.) Gaerth. – olsza czarna – 111 okazów, najgrubszy o obw. 275 cm; okaz o obw. 225 cm powinien być traktowany jako pomnikowy; okaz o obw. 205

cm w odziomku jest uszkodzony przez bobry; okaz zrosnięty z trzech pni o obw. 127 cm, 125 cm i 120 cm ma dziuplę w odziomku; okaz o obw. 98 cm ma częściowo odsłonięte korzenie.

Berberis thunbergii DC. – berberys Thunberga – jeden krzew za domem, rośnie w towarzystwie mahonii pospolitej i młodych krzewów różaneczników.

Carpinus betulus L. – grab pospolity – 21 okazów, najgrubszy o obw. 225 cm; okaz o obw. 144 cm na wysokości 1,5 m rozgałęzia się na dwa pnie; okaz zrosnięty pniami o obw. 73 cm i 121 cm ma konar silnie spłaszczony poziomo tuż przy powierzchni gleby, na wysokości (długości) 2,4 m rozgałęzia się na dwa pnie.

Chaenomeles speciosa (Sweet) Nakai – pigwowiec okazały – dwa duże krzewy rosną po obu stronach ganku dworu od strony południowej.

Cornus sanguinea L. – dereń świdwa – jeden okaz o obw. pędu 23 cm rośnie we wschodniej części parku.

Cotoneaster horizontalis Decne – irga pozioma – jeden okaz rośnie z tyłu dworu w towarzystwie berberysu i mahonii pospolitej.

Corylus avellana L. – leszczyna pospolita – 19 krzewów, najgrubsze pędy o obw. 70 cm; kilka okazów zrosniętych pędami.

Crataegus ×media Bechst. ‘Rubra Plena’ – głóg pośredni odmiana ‘Rubra Plena’ – jeden okaz o obw. 115 cm na wysokości 30 cm.

Euonymus europaeus L. – trzmielina pospolita – pięć okazów, w tym najgrubszy, drzewkowaty, o obw. 39 cm, rośnie we wschodniej części parku.

Fraxinus excelsior L. – jesion wyniosły – 59 okazów, najgrubszy o obw. 280 cm; okaz o obw. 170 cm ma próchniejącą dziuplę w odziomku; okaz o obw. 117 cm próchnieje w odziomku.

Hedera helix L. – bluszcz pospolity – jeden okaz pnie się po słupie telegraficznym znajdującym się kilka metrów na zachód od dworu.

Juglans cinerea L. – orzech szary – jeden okaz o obw. 256 cm rośnie w towarzystwie orzecha włoskiego na wschód od dworu.

Juglans regia L. – orzech włoski – jeden okaz o obw. 165 cm rośnie przy drodze dojazdowej na wschód od dworu.

Lonicera xylosteum L. – suchodrzew pospolity – kilka okazów rośnie przy brzegu stawu.

Lycium barbarum L. – kolcowój pospolity – kilkanaście krzewów rośnie wzdłuż północnej granicy parku.

Mahonia aquifolium (Pursh.) Nutt – mahonia pospolita – jeden okaz za dworem.

Malus sylvestris Mill. – jabłoń dzika – jeden okaz w zachodniej części parku.

Parthenocissus inserta (A.Kern.) Fritsch – winobluszcz zaroślowy – kilkanaście okazów rośnie za dworem.

Parthenocissus quinquefolia (L.) Planch – winobluszcz pięciolistkowy – wspina się po lewej i prawej stronie ganku dworu (od strony południowej), na zachodniej ścianie budynku, na ścianach garażu i na niektórych słupach telegraficznych.

Philadelphus coronarius L. – jaśminowiec wonny – jeden stary krzew, o wysokości około 2 m, w części południowo-wschodniej wśród grupy olszy czarnej.

Populus alba L. – topola biała – 35 okazów, najgrubszy pomnikowy o obw. 376 cm, na wysokości 2 m od powierzchni gleby rozwidła się na dwa pnie; okazy o obwodach: 317 cm, 300 cm, 244 cm, 230 cm, 220 cm i 212 cm rosną w północnej części parku.

P. ×canadensis Moench – topola kanadyjska – jeden okaz o obw. 315 cm rośnie w zachodniej części parku.

Prunus cerasifera Ehrh. – ałycza – trzy okazy w części północno-zachodniej rosną w towarzystwie bzu lilaka.

Pyrus pyraister (L.) Burgsd. – grusza pospolita – jeden okaz za dworem.

Quercus robur L. – dąb szypułkowy – 13 okazów, najgrubszy o obw. 300 cm; okaz o obw. 290 cm rośnie pochyło; okaz o obw. 240 cm ma lekko skrzywiony pień; okaz o obw. 106 cm rośnie pochyło, a wskutek uszkodzenia wierzchołka powstała płaska parasolowata korona.

Rhamnus catharticus L. – szakłak pospolity – dwa okazy o obw. 18 cm i 32 cm.

Ribes alpinum L. – porzeczkę alpejską – rośnie w warstwie krzewów w części wschodniej i zachodniej.

Ribes uva-crispa L. – agrest pospolity – rośnie w warstwie krzewów w części wschodniej i zachodniej.

Robinia pseudoacacia L. – robinia biała – 48 okazów, najgrubszy o obw. 318 cm, rośnie w południowo-zachodniej części parku; okaz o obw. 225 cm ma guzowate wyrostki na pniu, drewno wewnątrz próchnieje; okaz o obw. 256 cm próchnieje w odziomku.

Rosa spinosissima L. – róża gęstokolczasta – kilka krzewów wzdłuż brzegu stawu.

Salix alba L. – wierzba biała – cztery okazy, najgrubszy o obw. 300 cm, w wschodniej części parku.

Salix fragilis L. – wierzba krucha – trzy okazy, najgrubszy o obw. 310 cm, w północnej części; okaz o obw. 225 cm ma w dolnej części pnia sferoblast o średnicy 2 cm.

Sambucus nigra L. – bez czarny – 22 krzewy, najgrubszy ma pęd o obw. 150 cm i rośnie w północnej części parku.

Symphoricarpos albus (L.) S.F. Blake – śnieguliczka biała – rośnie dość licznie wzdłuż brzegu stawu i w innych miejscach.

Syringa vulgaris L. – bez lilak – kilka krzewów rośnie w części północno-zachodniej.

Tilia cordata Mill. – lipa drobnolistna – siedem okazów, najgrubszy o obw. 221 cm; okaz o obw. 195 cm ma małe dziuple w pniu.

Tilia platyphyllos Scop. – lipa szerokolistna – jeden okaz o obw. 235 cm w południowej części parku.

Ulmus laevis Pall. – wiąz szypułkowy – 34 okazy, najgrubszy o obw. 300 cm; okaz o obw. 250 cm na wysokości 2 m rozwidła się na dwa konary, okaz o obw. 135 cm ma bliźnię w dolnej części pnia, a w odziomku wyraźne przypory; okaz o obw. 52 cm ma pień uszkodzony przez bobry.

Ulmus minor Mill. – wiąz polny – trzy okazy, najgrubszy o obw. 60 cm, z listewkami korkowymi na pędach, w północnej części parku.

W latach 1999-2001 w parku posadzono młode okazy drzew i krzewów: cisa pośredniego odm. 'Hicksii' (*Taxus × media* 'Hicksii'), jodły jednobarwnej (*Abies concolor* (Gordon et Glend.) Lindl. ex Hildebr.), jodły kaukaskiej (*Abies nordmanniana* (Steven) Spach), miłorzębu dwuklapowego (*Ginkgo biloba* L.), metasekwoji chińskiej (*Metasequoia glyptostroboides* Hu et W.C. Cheng), świerka serbskiego (*Picea omorika* (Panić) Purk.), sosny czarnej (*Pinus nigra* J.F. Arnold), żywotnika zachodniego (*Thuja occidentalis* L.), kiścienia wawrzynowego (*Leucothoe fontanesiana* (Steud) Sleumer), pierisa japońskiego (*Pieris japonica* (Thunb. ex Murray) D. Don ex G. Don), różaneczników: 'Catawbiense Grandiflorum' (*Rhododendron* 'Catawbiense Grandiflorum'), gandawskiego (*Rhododendron × gandavense*), Schlippenbacha (*R. schlippenbachii* Maxim.) i żółtego (*R. luteum* Sweet).

Ustalenie wytycznych do przeprowadzenia rewaloryzacji parku

Ukształtowanie terenu parku. Uznano, że zróżnicowanie poziomów terenu to jedna z głównych zalet parku, wpływająca na jego naturalność, nadająca kompozycji nieco dynamiki. Dlatego nie zaleca się niwelacji terenu, jedynie zasypanie dwóch dołów znajdujących się na łące.

Rewaloryzacja parku. W parku nadmiernie rozrosły się niektóre krzewy, samosiewy drzew, a także rośliny zielne. Powinny one być przerzedzone, a w pewnych miejscach całkowicie wycięte. W północno-zachodniej części parku rośnie bez lilak, którego przyjemnie pachnące kwiaty pojawiają się w maju, dlatego warto byłoby w jego pobliżu postawić ławkę. Krzewy śnieguliczki białej należy przerzedzić w znacznym stopniu – jest to gatunek, który pospolicie występuje na terenie parku. Należy również usunąć rosnące w pobliżu ogrodzenia w części południowo-zachodniej odrosty korzeniowe topoli białej i wykosić trawę, a w ich miejsce posadzić krzewy pięciornika krzewiastego (*Potentilla fruticosa* L.). Przy samym płocie, w części zachodniej, proponuje się usunąć rośliny chmielu i zastąpić je winoroślą japońską (*Vitis coignetiae* Pulliat ex Planch.), której liście efektownie, szkarłatnie przebarwiają się jesienią. Samo ogrodzenie powinno zostać odnowione, a najlepiej wymienione na nowe. Fragment ogrodzenia w części południowo-zachodniej jest zasłonięty przez wysokie pokrzywy, glistnik jaskółcze ziele i trybulę leśną. Należałoby całkowicie wyczyścić teren przy ogrodzeniu i posadzić tam przemiennie wiciokrzew pomorski (*Lonicera peryclimenum* L.) i powojnik pnący (*Clematis vitalba* L.). W południowo-zachodniej części parku, tuż za przesmykiem, również po dokładnym odchwaszczeniu glebą, można by wypełnić całą przestrzeń podszytu różą pomarszczoną (*Rosa rugosa* Thunb.). Krzewami tej samej róży można by też uzupełnić ubytki w zaroślach przy stawie, zwłaszcza że rośnie tam już róża gęstokolczasta. Na lekkim skłonie w kierunku wschodnim, tuż za głogiem pośrednim 'Rubra Plena' i orzechem włoskim, proponuje się posadzić niewielką grupę różaneczników. W części wschodniej i południowo-wschodniej planuje się rozmieścić punktowo parzydło leśne [*Aruncus dioicus* (Walter) Fernald], funkię Siebolda w odmianie 'Elegans' (*Hosta sieboldiana* 'Elegans'), funkię babkowatą w odmianie 'Honey Bells' (*H. plantaginea* 'Honey Bells') i wiązówkę palmowatą (*Filipendula palmata* Maxim.). Na łące należałoby posadzić w niewielkich grupach miłorząb dwuklapowy, dagleżę zieloną, jodłę jednobarwną, modrzew europejski i świerk pospolity. Ten ostatni gatunek trzeba wprowadzić ze względu na stopniowo zmniejszającą się liczbę starszych okazów.

Przestrzeń bezpośrednio przylegająca do dworu jest niewielka. Od frontu dworu po obu stronach jego wejścia rosną pigwowce okazałe. W pewnej odległości od ściany dworu proponuje się posadzić kilka okazów jałowca pospolitego w odmianie 'Hibernica' (*Juniperus communis* 'Hibernica'), który będzie się ładnie komponował z kolumnami przy wejściu głównym. Przed nimi ładnie wyglądałyby jałowce o lekko wzniesionych pędach, np. jałowiec pośredni w odmianie 'Gold Coast' (*J. ×media* 'Gold Coast'), a zupełnie z przodu jałowiec płożący (*J. horizontalis* Moench) w odmianach 'Plumosa Andora Compacta', 'Blue Chip' i 'Glaucia'. Jałowce te będą podkreślać poziome linie budynku. Po prawej stronie ganku frontowego oprócz jałowca pospolitego przewiduje się posadzenie róż okrywowych w dostępnych odmianach, o zadowalającej mrozoodporności, np. 'Bonica 82' i 'The Fairy'. Przy ścianie zachodniej budynku, na

której wspina się winobluszcz pięciolistkowy, rośnie kilka roślin funkii Siebolda; grupę tę warto powiększyć przez dosadzenie kilku okazów.

Koło stawu, na niewielkiej polance przed dworem, planuje się posadzić grupami jednogatunkowymi krokus złocisty [*Crocus chrysanthus* (Herbert) Herbert], ciemiernik biały (*Helleborus niger* L.), szafirek armeński (*Muscari armeniacum* Leichtl.) i konwalię majową (*Convallaria majalis* L.).

Ganek z tyłu dworu nie był do tej pory zdobiony roślinnością. W jego narożnikach latem będą wystawiane w dużych ceramicznych, brązowych doniczkach rozmaryn lekarski (*Rosmarinus officinalis* L.) i szalwia lekarska w odmianie jadalnej 'Tricolor' (*Salvia officinalis* 'Tricolor').

Ścieżki. Rekonstrukcja dwóch ścieżek odchodzących od dworu w kierunku przemyku znajdującego się w części połuniowo-zachodniej parku nie jest konieczna. Wytyczone zostaną cztery nowe ścieżki, jedna obok grupy różaneczników proponowanych do posadzenia i druga przecinająca grupę różaneczników już istniejących. Obie prowadzą do strumienia, a potem przez mostek na łąkę. Trzecia ścieżka będzie prowadzić od dworu w kierunku wschodnim – do rzeki Samicy, czwarta wzdłuż jej brzegu.

Staw i przebieg strumieni. W miejscu, gdzie pod drogą dojazdową do dworu płynie strumień, należałoby wybudować drewniany mostek z balustradą. Na strumieniu za dworem, od strony północnej, zaleca się utworzenie dwóch mostków. Będą one łączyły część centralną parku z częścią północną, która została zaprojektowana tak, aby służyła spacerom i odpoczynkowi. Na cieku wodnym również zaproponowano mostek, który powinien być prosty w formie, na przykład przypominać kładkę. Krzewy przy stawie należałoby przyciąć w celu uformowania, jednak w sposób naturalny. Miejscami zwieszają się one nad lustro wody, zaleca się przyciąć jedynie te, które się w niej „topią”. Proponuje się wytyczyć łagodne zejście do stawu, a za nim, tuż przy brzegu, zbudować drewnianą platformę o owalnym kształcie i powierzchni około 5 m². Całość powinna być wykonana z drewna i dla bezpieczeństwa otoczona balustradą.

Wnioski

1. Zabytkowy park dworski w Niemieczkowie jest cennym założeniem krajobrazowym. Pełni funkcję społeczną i biocenotyczną.

2. Skład gatunkowy roślinności drzewiastej na terenie parku jest stosunkowo ubogi. Rosną w nim 43 taksony roślin drzewiastych. Zdecydowana większość okazów jest zdrowa. Imponująca jest topola biała, która ma status pomnika przyrody.

3. W parku dominują gatunki rodzime: olsza czarna, jesion wyniosły, topola biała, wiąz szypułkowy, świerk pospolity, grab pospolity i leszczyna pospolita. Najliczniejszym drzewem jest olsza czarna. Najczęstszymi taksonami obcego pochodzenia są: robinia biała i kasztanowiec zwyczajny.

4. Projekt rewaloryzacji parku w Niemieczkowie ma na celu przywrócenie jego dawnego wyglądu oraz zwiększenie liczby gatunków roślin. Elementy małej architektury zaproponowano po to, aby uzyskać komfort i „płynność” poruszania się po parku.

Literatura

- Czekalski M.** (1988): Parki wiejskie i ich znaczenie dla kultury. *Przeł. Włkp.* 1: 44-47.
- Czekalski M.** (2002): Drzewa i krzewy ozdobne w 10 parkach wiejskich Wielkopolski. *Rocz. Dendrol.* 50: 97-110.
- Gąsiorowski A.** (1995): Słownik historyczno-geograficzny województwa poznańskiego w średniowieczu. Cz. III, zes. 2. Wyd. PTPN, Poznań.
- Kamińska K.** (1992): Parki i ogrody zabytkowe w Polsce – stan na 1991 rok. Zarząd Ochrony i Konserwacji. Zespół pałacowo-ogrodowy, Warszawa.
- Majdecki L.** (1993): Ochrona i konserwacja zabytkowych założen ogrodowych. Wyd. Nauk. PWN, Warszawa.
- Michałowski A., Sulimierski A., Wenlandt J., Zwiech A., Szymański J.** (1993): Herbarz średniowiecznego rycerstwa polskiego. Wyd. Nauk. PWN, Warszawa.
- Seneta W., Dolatowski J.** (2002): *Dendrologia*. Wyd. Nauk. PWN, Warszawa.
- Staszek S., Luczak Z.** (1986): Ewidencja parku dworskiego w Niemieczkowie. Okręgowy Ośrodek Rzecznictwa i Doradztwa Podatkowego, Poznań.

THE DENDROFLORA OF THE NIEMIECZKOWO PARK AND THE PROJECT OF ITS REDESIGNING (WIELKOPOLSKA VOIVODESHIP)

S u m m a r y

The village of Niemieczkowo lies in the Oborniki commune (Oborniki powiat). The earliest records of the Niemieczkowo park come from the 18th to the 19th century. At present it occupies an area of 3.5 ha, including a pond of 0.4 ha. In 1996 the first dendrology inventory was made there.

The present study was carried out in the years 2000-2002. It was intended to establish the dendrological composition of the park and to work out a redesigning project. An identification was made of 25 species of trees (463 specimens were measured), 15 species of shrubs, 3 species of climbers, and 101 herbal plants (including 15 monocotyledonous). It was found that 15 years after the first inventory the number of *Picea abies* trees had diminished, the health condition of *Corylus avellana* had deteriorated, and shrubs and *Populus alba* root suckers had grown into thickets. Two paths marked on the 1986 plan had disappeared. Severe damage was caused by a family of beavers, which have since been removed from the park. *Aesculus hippocastanum* leaves are damaged by the leaf-miner *Cameraria ohridella* and the fungus *Guignardia aesculi*, which turn horse chestnut leaves brown and make them drop prematurely.

The dominant tree species is *Alnus glutinosa*, followed by *Fraxinus excelsior*, *Robinia pseudoacacia*, *Populus alba*, *Ulmus laevis*, *Aesculus hippocastanum*, *Picea abies*, *Sambucus nigra*, *Carpinus betulus*, and *Corylus avellana*. In the north-western part of the park there grows an impressive specimen of the silver poplar, 376 cm in circumference. It has the status of a monument of nature.

The redesigning project suggested the planting of some dozen species and cultivars of trees, shrubs and perennials, mowing the grass, thinning the shrubs, building elements of landscape architecture (footbridges, ramps), and renovating the fence and manor-house.